

УДК 336.225

В.В. Петрушевська, канд. держ. упр., доц.

Донецький державний університет управління, м.Донецьк, Україна, e-mail: petrushevskaya@list.ru

НАПРЯМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ В ПЕРІОДИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

V.V. Petrushevskaya, Cand. Sci. (Public Adm.), Associate Professor

Donetsk State University of Management, Donetsk, Ukraine, e-mail: petrushevskaya@list.ru

DIRECTIONS OF STATE REGULATION OF FINANCIAL POLICY IN THE TIMES OF GLOBAL ECONOMIC INSTABILITY

Мета. Розробка рекомендацій з державного регулювання фінансової політики, що повинна бути спрямована на рішення економічних і соціальних проблем держави та суспільства.

Методика. У дослідженні використані методи теоретичного узагальнення та порівняння, прийоми статистичного й графічного аналізу, методи системного аналізу.

Результати. Досліджені проблемні питання державної фінансової політики в умовах світової фінансово-економічної кризи. Зроблена оцінка особливостей протікання криз в умовах глобалізації світової економіки. Визначені заходи з розробки фінансової політики України у періоди глобальної фінансової нестабільності. Особлива увага приділена питанням формування в Україні сучасного та повноцінного фінансового ринку як одного з основних елементів фінансової системи країни.

Наукова новизна. Дістали подальшого розвитку теоретичні положення щодо формування ефективної фінансової політики соціальної спрямованості й розробки відповідного механізму її функціонування в Україні, а також дослідження вітчизняної фінансової системи, зокрема її складової – фондового ринку. Визначені ключові напрями сучасної фінансової політики України в періоди глобальної економічної нестабільності.

Практична значимість. Значимість одержаних результатів полягає в доведенні теоретичних положень, висновків і рекомендацій дослідження до рівня конкретних пропозицій щодо підвищення ефективності фінансової політики в системі державного регулювання економіки України, що можуть бути використані органами державного управління при вдосконаленні відповідних заходів, при підготовці законодавчих та нормативних актів, спрямованих на формування та реалізацію сучасної фінансової політики держави.

Ключові слова: економічна криза, глобалізація, фінансова політика, антикризові заходи, фінансовий ринок, фондовий ринок

Постановка проблеми. Світова фінансово-економічна криза, що почалася із кризи іпотечного кредитування в США, поставила перед керівництвом багатьох країн проблему перегляду цільових орієнтирів і напрямів фінансової політики. Ця криза оголила протиріччя економічної динаміки всесвітнього господарства й окремих країн світу, наявність яких „мовчазно“ малювалося на увазі експертами й аналітиками, але при аналізі факторів середньострокового порядку, звичайно, не приймалося до розрахунку. Первісна реакція урядів на кризу виразилася у вживанні термінових заходів із запобігання поширення кризових явищ.

Україна набагато менше, у порівнянні із країнами Європи або Тихоокеанського басейну (Китай, Японія), залежить від функціонування економіки головного винуватця дестабілізації світових фінансових ринків – США. Однак і Україна істотно відчула на собі наслідки кризових явищ світової економіки. Це наштовхує на думку щодо наявності більш глибоких і внутрішніх проблем у вітчизняній економіці й

фінансовій політиці: залежність від світових цін на товари сировинного експорту; інноваційна відсталість фінансового ринку; нездатність української промисловості якісно й у повному обсязі забезпечити внутрішній попит і т.д.

Це дає підстави стверджувати, що існуюча модель фінансової політики у значній мірі себе вичерпала. В Україні виникла ситуація за якої, незважаючи на усвідомлення необхідності застосування нових важелів, здатних вплинути на розвиток економіки й досягнення нових завдань, органи державної влади позбавлені відповідних практичних, діючих інструментів. Кризові явища у світовій економіці різко загострюють рішення цих проблем.

У зв'язку з вищевикладеним, особливого значення набуває рішення проблеми розробки заходів і напрямів державного регулювання фінансової політики в періоди глобальної економічної нестабільності в сучасному світі.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В об'єднанні ефективною моделі ринкової економіки соціальної спрямованості й розробку фінансового механізму її функціонування в Україні вагомий вне-

сок внесли такі провідні вчені-економісти, як: О. Василик, В. Геєць, А. Гриценко, І. Лукінов, С. Мочерний, А. Покрітан, В. Черняк, А. Чухно, фінансисти І. Бланк, В. Міщенко, А. Поддєрьогін, В. Савчук, О. Саврук, І. Сало, В. Суторміна, В. Федосов, С. Юрій та ін. Серед іноземних авторів, які зробили значний внесок у дослідження фінансової системи, зокрема фондового ринку, варто відмітити К. Жана, П. Савону, Ю. Любимцева, Г. Багратян, І. Кравченко та ін.

Виділення невирішеної проблеми. Незважаючи на значну кількість наукових праць, є низка проблем, що на сьогодні залишаються нерозкритими до кінця, а саме – питання визначення ключових напрямів сучасної фінансової політики держави в періоди глобальної економічної нестабільності.

Мета дослідження. Метою даного дослідження є розробка рекомендацій з державного регулювання фінансової політики, що повинні бути спрямовані на вирішення економічних і соціальних проблем держави й суспільства.

Основна частина дослідження. Будь-яка економічна криза має свої специфічні риси й адекватні цьому шляхи вирішення. В одному всі кризи абсолютно однакові: вони виникають унаслідок порушення економічної рівноваги. Їх подолання пов'язане зі встановленням нової рівноваги. Умови останньої можуть різко або частково відрізнятись від умов попередньої рівноваги. Ця відмінність і становить суть, власне глибину кризи.

Перелив кризи з однієї країни до іншої чітко продемонстрував, що міжнародна фінансова система недосконала, як і політика, що проводилася світовим співтовариством відносно країн з ринками, що розвиваються. Наприкінці ХХ століття розвиток світової системи відбувався в умовах наростаючої глобалізації економіки, що є природним слідством удосконалення ринкової інфраструктури, розвитку передових засобів комунікації й інтернаціоналізації торгово-економічних відносин. У свою чергу, глобалізація фінансових ринків полягає у створенні такого інвестиційного середовища, що дає можливість інвесторам розміщати капітали у фінансові активи будь-якої країни, на будь-якому діючому ринку поза залежністю від існуючих територіальних кордонів. Глобалізація вимагає усунення, у першу чергу, бар'єрів на шляху міжкордонних потоків капіталу у вигляді обмежень на рух капіталу й валютні операції. Вступивши на шлях лібералізації, Україна, як і інші країни з ринками, що розвиваються, була змушена одночасно вирішувати проблеми усунення макроекономічних диспропорцій і створення адекватної інституціональної структури ринків капіталу, що, у значній мірі, вже були вирішені для розвинених країн. Істотне розходження між розвиненими ринками й тими, що знаходяться на стадії формування, відображають показники капіталізації й фінансового потенціалу місцевих інвестиційних інститутів.

В Україні, незважаючи на наявність фондових бірж, зокрема, однієї з найбільших – Першої Фондової Торговельної Системи (ПФТС), у порівнянні з

країнами з розвинутою ринковою економікою, рівень капіталізації фондових бірж є дуже низьким і становить 0,4% від сукупного світового ВВП. Для порівняння, зазначений показник для США становить 21,1%, Японії – 7%, Німеччини – 4,5%, Африки – 3,2%, Росії – 2,6% [3]. На рис. 1 відображено характерну тенденцію зміни рівня капіталізації ПФТС у 2005–2012 рр.

Рис. 1. Капіталізація фондового ринку України за лістингом ПФТС, протягом 2005–2012 рр. [4, 5]

Незначний обсяг угод і низьке значення коефіцієнта капіталізації, що являє собою відношення капіталізації до номінального ВВП країни, суттєво обмежує спекуляційний вплив фондових бірж на стан економіки. Тенденція зміни показника капіталізації фондового ринку відображає поступовий розвиток вітчизняного ринку цінних паперів і фінансових послуг [6].

Важливу роль у сучасному світі відіграють зв'язки між фінансовими інститутами й ринками різних країн, що виникли у процесі глобалізації, та які різко підвищують швидкість переливу кризових явищ з однієї країни до іншої. Поширення й характер виникаючих проблем виявляються, у значній мірі, непередбаченими для учасників ринку й міжнародних організацій.

Диверсифікованість операцій і мобільність фінансового капіталу, відсутність єдиних правил гри на ринках різних країн, складність координації взаємодії великої кількості портфельних інвесторів, відсутність достовірної інформації щодо подій на світових ринках ускладнюють прийняття рішень міжнародними організаціями й національною владою в ході виникаючих кризових явищ світової економіки. Однак, слід зазначити, що наявність єдиних пріоритетів, норм, стандартів і процедур фінансової політики ще не дає гарантії зниження регіональних диспропорцій в економічному розвитку. Від ускладнень, пов'язаних зі складністю координації, на сучасному етапі розвитку потерпають країни-представники різних регіонів, у тому числі й члени Європейського Союзу, зокрема Валютного союзу (Єврозони). В ЄС спостерігається розбіжність у динаміці з ряду макроекономічних показників (таблиця) між більш розвинутою її частиною (Німеччина, Франція, Австрія) і, так званою, „периферією“ (Греція, Португалія, Іспанія, Ірландія).

Основні макроекономічні показники країн ЄС [7,8]

Країна	Державний борг, у % до ВВП, I кв. 2013 р.	Зовнішній борг, у % до ВВП, III кв. 2012 р.	Бюджетний дефіцит, у % до ВВП, 2012 р.
Німеччина	81,9	121,4	-0,2
Франція	90,2	163,8	4,8
Австрія	73,4	160,7	2,5
Естонія	10,1	140,8	0,3
Швеція	38,2	238,1	0,5
Болгарія	18,5	36,3	0,8
Люксембург	20,8	-	0,8
Латвія	40,7	117,9	1,2
Угорщина	79,2	148,0	1,9
Фінляндія	53,0	187,1	1,9
Румунія	37,8	114,0	2,9
Італія	127,0	127,4	3,0
Литва	40,7	68,4	3,2
Мальта	72,1	203,1	3,3
Бельгія	99,6	238,1	3,9
Польща	55,6	78,5	3,9
Данія	45,8	240,8	4,0
Словенія	54,1	127,7	4,0
Нідерланди	71,2	136,0	4,1
Словаччина	52,1	79,6	4,3
Чехія	45,8	79,7	4,4
Хорватія	66,1	102,1	4,6
Великобританія	90,7	443,1	6,3
Кіпр	85,8	145,2	6,3
Португалія	123,6	249,0	6,4
Ірландія	117,6	310,1	7,6
Греція	156,9	130,2	10,0
Іспанія	84,2	212,5	10,6

Одне з можливих пояснень такої ситуації – недотримання багатьма країнами Єврозони Маастрихтських критеріїв, а також не застосування штрафних санкцій до країн-порушників. Відсутність ефективного механізму примусу до виконання умов міжнародних домовленостей призвело до збільшення кризових явищ. Проте, важливість дотримання критеріїв злиття висока й пояснюється характерними рисами протікання сучасних криз.

Перша риса – відсутність інформації щодо операцій міжнародних портфельних інвесторів, зокрема про сукупну кредиторську заборгованість інвестиційних інститутів. Неадекватна оцінка кредиторами розвинених країн ризиків, пов'язаних з діяльністю міжнародних інвесторів. Недооцінка ризикованості кредитних операцій з використанням цінних паперів у якості забезпечення.

Друга риса – концентрація операцій на фінансових ринках у руках невеликої групи глобальних інвестиційних інститутів, активність яких охоплює ринки багатьох країн. Прийняття одним таким інститутом рішення, наприклад, про зниження ризикованості

свого портфеля, приводить до падіння цін на різні види фінансових активів.

Третя риса – повсюдне застосування інвесторами кількісних методик управління інвестиційними ризиками, на основі яких проводиться диверсифікація портфелів. Подібні методики будуються на використанні історичних даних щодо норми прибутковості активів і їх взаємної кореляції. Нестандартне поведіння активів під час світової фінансової кризи 2008 року змінило звичні уявлення про незалежність ринкових котировань і ускладнило прийняття інвестиційних рішень.

Фінансова криза, що вразила світ у 2008 році, приголомшувала своєю глибиною, масштабами розгортання, формами прояву, безпрецедентною динамікою. Вона була не схожа як на глобальну кризу 1929 року, так і на кризи більш обмеженої дії другої половини XX століття (енергетична криза 70-х років, азіатська криза 1997 року та ін.).

Якісно новими структурними змінами, що визначають особливості виникнення й протікання кризових явищ у світовій економіці, є:

- невтримне зростання сектора фінансових послуг;

- фінансовий сектор в умовах усезростаючої обмеженості ресурсів не може компенсувати відносно зростаючу дефіцитність ресурсної забезпеченості реального сектора економіки;

- зростаюча схильність населення до заощадження, що компенсує інвестиційну активність інвесторів: гроші зберігає безліч суб'єктів, а інвестує – невелика частина активних гравців фондових, інвестиційних, страхових ринків і т.д.;

- прискорене зростання експорту й імпорту економік провідних країн у порівнянні з іншими макроекономічними показниками (ВВП, грошова маса, інфляція, продуктивність праці, реальні грошові доходи, роздрібна торгівля, послуги й т.д.) більш ніж очевидне;

- надмірна концентрація інноваційних технологій у розвинених країнах, їх порівняльна недоступність для країн, що розвиваються, й, отже, низька віддача.

За відсутності відповідних інструментів регулювання, фінансова криза трансформується в економічну [9]. Збереження неадекватних регулюючих механізмів світової фінансової системи та неминучі витрати глобалізації для України загрожують серйозними наслідками у випадку поглиблення світового спаду. Проблема погіршення стану національного фінансового сектора й відтоку іноземного капіталу, з якою зіштовхнулися всі країни, що розвиваються, у ході кризи, була тісно пов'язана з політикою лібералізації фінансових і комерційних відносин.

На практиці доцільно розділяти лібералізацію зовнішніх і внутрішніх фінансових відносин. Під лібералізацією зовнішніх фінансових відносин мається на увазі лібералізація міжкордонних потоків капіталу (приплив капіталу до країни та відтік капіталу за її межі), що звичайно розглядають у термінах рахунків капіталу платіжного балансу. Лібералізація імпорту капіталу, як правило, проводиться відносно іноземних інвесторів, лібералізація експорту пов'язана з усуненням бар'єрів на шляху вивозу капіталу з країни, включаючи інвестиції національних компаній і репатріацію коштів іноземних інвесторів. Аналіз дозволяє виділити види капітальних операцій, у відношенні яких може проводитися лібералізація державної політики або можуть вводитися додаткові обмеження (підсилюватися контроль).

З погляду фінансової політики лібералізація фінансових відносин – порівняно недорогий і швидко-реалізований процес. Зняття обмежень на операції місцевих і іноземних інвесторів вимагає менше зусиль, ніж проведення довгострокових структурних перетворень. Дозвіл національним фінансовим інститутам проводити фінансові операції з нерезидентами підвищує доступність капіталу та знижує його вартість. Лібералізація зовнішніх фінансових відносин (рахунків капіталу) здатна викликати масовий приплив до країни іноземного капіталу, що може прямо або опосередковано (через розширення державного фінансування й банківського кредитування) направ-

лятися на розвиток реального сектора й тим самим вносити вклад у зростання виробництва, розширення споживання та підвищення добробуту населення. Відкриття рахунків капіталу впливає на стан фінансових інститутів і ринків. У багатьох випадках позитивним слідством лібералізації стає розвиток більш емного, конкурентоспроможного та диверсифікованого фінансового ринку.

Лібералізація несе багато позитивних моментів, починаючи від полегшення доступу до кредитів для бізнесу й домашніх господарств і закінчуючи внеском у забезпечення економічного росту.

Проблеми глобалізації загострюють необхідність трансформування фінансової політики. Загальна нестійкість світових фінансів і ринків, внутрішні цілі й завдання модернізації визначають важливість прийняття нових стратегічних рішень. Необхідно на державному рівні поставити завдання якнайшвидше сформулювати сучасну самостійну фінансову політику, здатну протистояти будь-яким зовнішнім викликам і забезпечити стабільне рішення національних завдань. Головним пріоритетом доцільно визначити формування сильної національної фінансової системи. Фінансова система України повинна бути стратегічно стійкою, суверенною й мати потужний фінансовий потенціал.

Для вирішення завдання коректування фінансової політики в умовах виникнення кризових проявів світової економіки, а також виходячи з реальної фінансово-економічної ситуації у країні, спробуємо визначити проблематику її ефективності, модернізації та регулювання.

Підвищення ефективності фінансової політики України нерозривно пов'язане з її системним регулюванням і сучасним інноваційно-технологічним забезпеченням. Цілеспрямоване регулювання, інноваційний розвиток і ефективність формування фінансової політики залежать від тих цілей, завдань і критеріїв, що ставить та вирішує довгострокова фінансово-бюджетна стратегія [10]. Одним із пріоритетних напрямів діяльності державних органів у сфері регулювання фінансової політики повинно стати формування в Україні сучасного, повноцінного й розвиненого фінансового ринку як одного з основних елементів фінансової системи країни. Для цього необхідно вирішити наступні завдання:

- підвищити ємність та прозорість фінансового ринку;
- забезпечити ефективність ринкової інфраструктури;
- сформувати сприятливий податковий клімат для його учасників;
- удосконалити правове регулювання на фінансовому ринку.

Вирішуючи завдання з підвищення ємності й прозорості українського фінансового ринку, необхідно вжити наступні заходи:

- впровадити механізми, що здатні забезпечити участь великої кількості дрібних інвесторів на фінансовому ринку й захистити їх інвестиції;

- розширити розмаїття похідних фінансових інструментів та вдосконалити законодавчу базу термінового ринку;

- створити можливість для сек'юритизації відносно широкого кола активів;

- підвищити рівень інформованості громадян щодо можливості інвестувати кошти на фінансовий ринок.

Інфраструктуру сфери фінансового ринку, з метою підвищення її ефективності, треба організувати з урахуванням наступних вимог:

- уніфікація на організованому фінансовому ринку всіх його сегментів (складових);

- створення відповідних організаційних і законодавчих умов для забезпечення можливості злиття розрахунково-депозитарної та біржової інфраструктур;

- формування чітких правових рамок реалізації клірингу зобов'язань, створення та капіталізації клірингових структур;

- покращення якості надання послуг щодо обліку прав на власність та фінансових інструментів (цінні папери та ін.).

Сприятливий податковий клімат для учасників фінансового ринку необхідно формувати шляхом удосконалення режиму оподаткування послуг, надаваних учасникам фінансового ринку, а також операцій з фінансовими інструментами, податком на додану вартість, податками на прибуток і доходи фізичних осіб, одержуваних від операцій з фінансовими інструментами.

Для вирішення завдання з удосконалення правового регулювання у сфері відносин на фінансовому ринку потрібно:

- уніфікувати принципи діяльності суб'єктів ринку;

- спростити процедури реєстрації випусків цінних паперів (усунути адміністративні бар'єри);

- сформувати ефективну систему розкриття інформації;

- забезпечити попередження та припинення несумлінної діяльності на ринку.

Для сучасних фінансових ринків характерні наступні риси: розширення масштабів організованого ринку; підвищення рівня міжнародної конкуренції на біржах. У результаті зазначених факторів спостерігається підвищення концентрації ліквідності на біржах, трансгранична консолідація й консолідація бірж усередині певної держави.

З метою сприяння розвитку біржової торгівлі, у відповідності до світових тенденцій, треба:

- забезпечити необхідні умови для консолідації біржового ринку;

- сприяти підвищенню стандартів та принципів діяльності на фінансовому ринку, у тому числі протидія неринковим практикам;

- забезпечити високий рівень захисту прав та інтересів інвесторів у межах організованого позабіржового ринку.

Висновки та пропозиції подальшого розвитку.

Перед урядом України стоїть завдання вибудувати державну фінансову політику таким чином, щоб ра-

дикально поліпшити інвестиційний клімат, зробивши його гранично прозорим і зрозумілим для інвестора, а також піти на радикальне зняття всіх бар'єрів, що перешкоджають діловій активності в країні, головним з яких є корупція. Для цього потрібне проведення великої кількості реформ. Причому, провести їх необхідно не на формальному, а на реальному рівні.

За останні кілька років в Україні було схвалено багато законодавчих змін, однак на ділі ситуація змінилася не істотно. У цілому, можна відзначити, що спостерігається тенденція формування фінансово-економічної політики, в якій регулююча роль держави поступово підвищується. Але не можна при цьому виключити ліберальну основу економіки та фінансів. Реальну оцінку тих або інших економічних цінностей повинен поставити ринок.

Список літератури / References

1. Василик А. Финансовая стабилизация как фактор экономического роста / А. Василик // Финансы Украины. – 2004. – № 12. – С. 5–11.

Vasilik, A. (2004), "Financial stabilization as a factor of economic growth", *Finansy Ukrainy*, no. 12, pp. 5–11.

2. Геец В. Вопросы теории и практики макроэкономической стабилизации в аспекте перехода от экономического кризиса до роста / В. Геец // Вестник Национального банка Украины. – 2004. – № 9. – С. 10–17.

Heyets, V. (2004), "Issues of the theory and practice of macroeconomic stabilization in aspect of transition from an economic crisis to growth", *Bulletin of the National Bank of Ukraine*, no.9, pp. 10–17.

3. Солтис О. Оцінка ефективності функціонування фондового ринку України / О. Солтис // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3(36). – С. 102–108.

Soltis, O. (2012), "Evaluation of the effectiveness of stock market of Ukraine", *Galician Economic Bulletin*, no. 3(36), pp. 102–108.

4. Офіційний сайт Першої Фондової Торговельної Системи. Річні звіти ПФТС. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pfts.com>

First Share Trade System. Annual reports of FSTS. Available at: <http://www.pfts.com>

5. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>

National Commission on Securities and Stock market. Analytical data on development of stock market. Available at: <http://www.nssmc.gov.ua>

6. Ляховець О.О. Динаміка капіталізації українського фондового ринку: збірник наукових праць (серія „Економіка“) / О.О. Ляховець // Чорноморський державний гуманітарний університет ім. П.Могили – Миколаїв: ЧДУ, 2012. – Вип. 177. – Т. 189. – С. 31–34.

Lyakhovets, O. (2012), "Dynamics of the Ukrainian stock market capitalization", *Collection of scientific works of the Black Sea State Humanitarian University of Petro Mohyla*, no. 189 (177), pp. 31–34.

7. Офіційний сайт Статистичного бюро Європейського союзу – Евростат. Статистика. Економіка та фінанси. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/> Statistical Office of the European Union. Economics and Finance. Available at: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home/>

8. Trading Economics. – 2008–2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tradingeconomics.com/> Trading Economics 2008–2013. Available at: <http://www.tradingeconomics.com/>

9. Багратян Г.А. Кризис и регулирование финансовой системы: уроки и перспективы / Г.А. Багратян, И.С. Кравченко // Финансовая аналитика: проблемы и решения. – 2009. – № 1(13). – С. 29–33.

Bagratyan, G. (2009), “Crisis and regulation of financial system: lessons and prospects”, *Financial analytics: problems and decisions*, no. 1(13), pp. 29–33.

10. Любимцев Ю. Финансовая политика и эффективность ее регулирования / Ю. Любимцев // Экономист. – 2011. – № 3. – С. 31–40.

Lyubymtsev, Y. (2011), “Financial Policy and effectiveness of its regulations”, *Economist*, no. 3, pp. 31–40.

Цель. Разработка рекомендаций по государственному регулированию финансовой политики, которая должна быть направлена на решение экономических и социальных проблем государства и общества.

Методика. В исследовании использованы методы теоретического обобщения и сравнения, приемы статистического и графического анализа, методы системного анализа.

Результаты. Исследованы проблемные вопросы государственной финансовой политики в условиях мирового финансово-экономического кризиса. Произведена оценка особенностей протекания кризисов в условиях глобализации мировой экономики. Определены меры по разработке финансовой политики Украины в периоды глобальной финансовой нестабильности. Особое внимание уделено вопросам формирования в Украине современного и полноценного финансового рынка как одного из основных элементов финансовой системы страны.

Научная новизна. Получили дальнейшее развитие теоретические положения по формированию эффективной финансовой политики социальной направленности и разработки соответствующего механизма ее функционирования в Украине, а также исследования отечественной финансовой системы, в частности ее составляющей – фондового рынка. Определены ключевые направления современной финансовой политики Украины в периоды глобальной экономической нестабильности.

Практическая значимость. Значимость исследования заключается в доведении теоретических поло-

жений, выводов и рекомендаций исследования до уровня конкретных предложений по повышению эффективности финансовой политики в системе государственного регулирования экономики Украины, которые могут быть использованы органами государственного управления при совершенствовании соответствующих мероприятий, при подготовке законодательных и нормативных актов, направленных на формирование и реализацию современной финансовой политики государства.

Ключевые слова: *экономический кризис, глобализация, финансовая политика, антикризисные мероприятия, финансовый рынок, фондовый рынок*

Purpose. Development of recommendations for state regulation of financial policy, which has to be directed to the solution of economic and social problems of the state and society.

Methodology. The study used the method of theoretical generalization and comparison, statistical techniques and graphical analysis, methods of systems analysis.

Findings. Problematic issues of the state financial policy in the conditions of world financial and economic crisis were investigated. The assessment of features of the crises in conditions of globalization of world economy was performed. Measures for development of financial policy of Ukraine, during the periods of global financial instability were defined. The special attention was paid to formation of modern and full-fledged financial market in Ukraine, as one of the basic elements of a financial system of the country.

Originality. We have done further development of theoretical principles concerning the formation of an effective financial policy of social orientation and development of the mechanism of its functioning in Ukraine, and also researches of domestic financial system, including its component, stock market. The key directions of modern financial policy of Ukraine during the periods of global economic instability were defined.

Practical value. We have proved and developed the theoretical statements, conclusions and research recommendations to the level of specific proposals for improving efficiency of financial policy in the system of state regulation of economy of Ukraine, which could be used by government at improvement of the relevant activities in the preparation of laws and the regulations aimed on formation and realization of modern financial policy of the state.

Keywords: *economic crisis, globalization, financial policy, anti-recessionary measures, financial market, stock market*

Рекомендовано до публікації докт. екон. наук Ф.Ю. Поклонським. Дата надходження рукопису 22.11.13.